

Jadwiga B. Podowska / Ibsenhuset / februar 2021

**The History of Anthropocentric Perception - Et rarietetskabinett
Åpningstale / Mona Nicolaysen**

Å presentere en kunstner som opererer i et slikt univers som Jadwiga B. Podowska gjør, er ikke en enkel oppgaven. Natur, naturvitenskap, teknologi, språk, den menneskelige natur og historie er bare noen av hennes interesseområder. Gjennom kunsten ønsker hun å åpne for nye forståelser av ulike fenomener hun møter i livet sitt. Jadwiga jobber med installasjoner som gjerne består av video, fotografier, oppsatser, planter, insekter, døde dyr og digital grafikk. Hun betrakter kunst som forskning, og setter løse biter eller fragmenter av liv og død, fortid, nåtid og fremtid i forbindelse med hverandre, på en måte som skaper ulike sjikt eller lag som man kan gå inn i. Ikke bare visuelle lag, men refleksive lag. Man blir invitert til å tenke sammen med installasjonene.

Jeg har fulgt Jadwiga sitt kunstnerskap i noen år nå. Jeg har hørt henne forelese om sammenhengen mellom elvedeltaer og surmelk og sett henne plukke opp døde fluer fra gulvet og ta vare på dem. I starten tenkte jeg at hun var opptatt av det lille i det store. Nå tenker jeg at hun er opptatt av storheten i alt vi ikke automatisk ser. I overgangene mellom liv og død sånn vi mennesker kjenner det, og av liv og død slik naturen selv vikler det sammen.

Et av rommene i utstillingen heter *Tanatologiens poetikk*. Tanatologi er den vitenskapelige studien av dødelighet eller død. En tverrfaglig vitenskap med elementer av blant annet sosiologi, psykologi, biologi og teologi. Litt enkelt forklart handler det om forstå hva som skjer når mennesker dør, og hvordan vi mennesker opplever dødelighet og død. Jadwiga griper dette an på vegne av mer enn mennesker, og på det noen vil kalle for en obskur eller dyster måte. Hun beskriver livets nådeløse, grunnleggende regel på følgende måte:

Det organiske liv opprettholdes ved å ta livet av og absorbere næring fra den andre.

På kunstnerens *hjemmeside* kan vi lese dikt på polsk. De snakker ikke til meg før jeg har kjørt dem gjennom Google Translate, vår Verdensmaskin, som gjør oss tilgjengelige for hverandre til tross for verbalspråklige barrierer. Jadwiga skriver i et av sine dikt, og det er google sin oversettelse jeg leser: *Jeg googler, men kunstig intelligens leverer bare produsert informasjon. Jeg går til Google Earth. Jeg kan endelig se det hele. Jeg zoomer inn, zoomer inn, zoomer inn. Jeg er ikke her. Du kan ikke se bakteriene med det blotte øye.*

I dag inviteres vi inn i et rarietetskabinett her i Ibsenhuset. I Jadwiga sitt empatiske og underfundige kabinett. Vi blir gitt en mulighet til å se nærmere på de organismene vi deler kloden med og til å reflektere. Hvis vi vil. Hvis nysgjerrigheten vekkes tilstrekkelig kan tiden du bruker her gi deg visuelle inntrykk og refleksjoner du kanskje ikke hadde forestilt deg at du kunne oppleve.

Og da trenger jeg poesien for å fortelle om fragmenter fra denne utstillingen.

Kjære Jadwiga.

Du ønsker oss velkommen til det du kaller *The History of Anthropocentric Perception - Et rarietetskabinett*. Du inviterer oss til å gå inn i det som finnes utenfor, der **ute**, utenfor vår egen **kjøkkenrute**. Du har samlet, vasket, brettet ut, presset og tørket, og med det gitt verdighet til det som er forgjengelig og forlagt. Du gjør jordkroppens mangfold av organismer synlige, gyldige. Du gjør det umerkelige merkverdige.

Alt er sammenviklet selv om vi mennesker forsøker å distansere oss fra de andre organismene vi lever sammen med. Du peker på forbindelsene.

Kjære publikum.

Jeg vet ikke hvor ofte du ser nøye på **undersiden**, på **innsiden**, på **vrangsiden** av verden. Den verdenen som du er en del av. Ser du egentlig?

Jeg vet ikke hvor ofte du rører noe for å la deg **berøre**, hvor ofte du låner **øret** til det du ikke umiddelbart kan **høre**.

Hører du **egentlig**?

Hører du *etter* **egentlig**?

Gir du deg selv tid til å lytte **tilstrekkelig**?

Du børster kanskje fluene ut av **vinduskarmen** i **sommervarmen**, skyller bakteriene ut av **tarmen**, men hører du egentlig **larmen**?

Eller drar du støvsugeren raskt over gulvet der fluene landet sånn at de lette, de tørre, de som sluttet å fly etter å ha flekket til vinduene, fyker lydløst **inn** og ned i posen sammen med støv, midd og rester av hud. Ute av syne ute av **sinn**, mens du i tankene stryker håret bort fra et **kinn** på en barndomsvenn som alltid løftet på steinene for å vise deg noe.

Se! Se på det som vi ikke ser!

Jadwiga **ser** det andre **overser**. Hun **ser** det **usedvanlige** i det **vanlige**, hun observerer mellom lagene og ser de **underdanige**, de som ikke plasserer seg selv på **toppen** av et **hierarki**, men som likevel bærer hele **jordkroppen** for at **vi**, vi mennesker, skal få noe å **stå på, gå på, forstå på.**

Og hun tar det med inn.

Hit.

Inn hit i Ibsenhusets **foaje** for at vi skal kunne **se** en lagvis verden.

Vår egen lagvise verden.

Hvis vi vil.

Hvis du vil.

Vi mennesker vil se.

Vi vil se **utover, bortover, framover**. Så klatrer vi **opp**, til treets **topp**, til **toppen** av hver **trekropp** som er for høy for oss.

Og kutter dem ned.

Kvister, greiner faller mot **jordkroppen** mens mennesket henger i **stroppen**, som fluer i et gammelt fluepapir, der henger vi. Til slutt faller også stammen og enda et liv er lukket.

Hvor nær vil du **gå**? Vil du se noe annet en blomsten av et frø du selv kan **så**?

Vil du ta inn over deg menneskets potensielle **vold** i sommerfuglens siste vingeslag i en **gardin** eller legger du det knapt nok inn i hjernens kantete **protokoll** mens du med et skuldertrekk konstaterer at noen kommer, noen går, noen dør i livets vår...

Hvor nær vil du **gå**?

Vil du ta et skritt tilbake?

Jadwiga spør.

Hun spør: - Vil du ta et skritt tilbake?

Hvis du har tid - Har du tid?

Jeg vil anbefale deg at du tar deg tid.

At du tar deg tid til å ta et skritt tilbake ved å ta et skritt inn i dette rarietetskabinettet.

Takk til Jadwiga for at vi får tilgang til ditt univers.

Takk til Skiens Kunstforening som sørger for at vi kan oppsøke det i vår egen by.

Takk til Ibsenhuset for åpne gode rom som gjør at utstillingen virkelig kommer til sin rett.

For å lese mer om Jadwiga B. Podowska sitt kunstnerskap:

<https://jadwiga-art.com/>

For å lese mer om akkurat denne utstillingen og andre fine utstillinger på Ibsenhuset:

<https://www.skienskunstforening.no/>